

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

Irsko – volby 2007

(14/2007)

Michal Částek
Alžběta Janáčková

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah

1. Politický systém.....	2
2. Charakteristika stranického systému a parlamentních stran.....	2
3. Hlavní politické strany:	3
4. Výsledky voleb a nové složení parlamentu	5
Prameny:	7

IRSKÁ REPUBLIKA

1. Politický systém

Irsko je parlamentní republikou, původní irská ústava byla schválena roku 1937, poslední novelizací prošla v roce 1995. Zákonodárnou moc představuje dvoukomorový parlament (*Oireachtas*), který se skládá ze Poslanecké sněmovny (*Dáil Éireann*) a Senátu (*Seanad*). V Poslanecké sněmovně zasedá 166 poslanců, kteří jsou voleni ve všeobecných volbách minimálně jednou za 5 let na základě systému poměrného zastoupení. Senát je tvořen 60 senátory, 11 senátorů je jmenováno předsedou vlády a voleno na vybraných univerzitách, zbylou většinu senátorů volí sbor volitelů tvořený poslanci sněmovny, odstupujícími senátory a členy místních zastupitelstev. Výkonnou moc drží v rukou vláda. Předsedu vlády (*Taoiseach*) jmenuje na návrh sněmovny prezident. Ostatní členy vlády na návrh předsedy vlády schvaluje sněmovna. Předseda vlády, místopředseda vlády a ministr financí musejí být současně poslanci, ostatní členové musejí být buď členem sněmovny anebo senátu. Rezignaci člena vlády přijímá nebo jej na návrh předsedy vlády odvolává prezident. Rezignace předsedy vlády znamená rezignaci celé vlády. Od roku 2002 tvoří vládní koalici strana Fianna Fáil a Pokrokoví demokraté. Prezident je volen přímo občany, musí být starší 35 let, funkční období prezidenta je sedmileté a stejná osoba může být maximálně jednou opětovně zvolena¹.

2. Charakteristika stranického systému a parlamentních stran

Irský politický systém se vyznačuje dominancí pravicových a pravicově-středových stran. Fianna Fáil, Fine Gael a Pokrokoví demokraté získávají pravidelně dohromady kolem 70 % hlasů. Rozdělení na pravici a levici, tak jak ho známe třeba z České republiky, postrádá v Irsku význam. Všechny výše zmíněné strany zahrnují ve svých programech značnou dávku sociálně solidárních opatření. V Irsku také neexistuje významnější strana krajní levice, nejbližší by této pozici měla republikánská Sinn Féin.

Na irské politické scéně taktéž chybí tradiční křesťansko-demokratická strana. Faktem však je, že katolická církev je provázána s politickým životem na všech úrovních a napříč spektrem stran.

Vliv církve na politické a společenské dění byl v posledních letech v důsledku nejrůznějších skandálů oslaben.

Dalším specifickým je prostupnost politických uskupení mezi Severním Irskem a Irskou republikou – tedy dvěma různými státy. Irská ústava totiž umožňuje Irům ze Severního Irska usadit se v Irsku a požívat plných občanských práv. Představitelé republikánské strany Sinn Féin, která působí primárně v Severním Irsku, se například účastní politických aktivit po celém ostrově. Nejsilnější a politicky nejdůležitější strany Irské republiky se však v Severním Irsku neangažují.

3. Hlavní politické strany:

Fianna Fáil² (Republikánská strana)

- **Základní charakteristika:** založena v roce 1926, nejsilnější strana v Irsku od roku 1932, významně ovlivnila politickou podobu Irské republiky více než kterákoliv jiná politická strana. V minulosti byla odpůrcem koaličního způsobu vládnutí. V letech 1989-1993 vytvořila první koalici s Pokrokovými demokraty, poté s *Labour Party* (1993-1994). Od roku 1997 do současnosti je *Fianna Fáil* v koalici s Pokrokovými demokraty, vždy si ponechává dominantní roli;
- **Hlavní principy:** profiluje se jako konzervativní středně - pravicová strana, která není nakloněna například otázce práva na potrat, rozvodům nebo rozvolnění vztahů mezi státem a katolickou církví, podporuje sociální solidaritu, investice do školství, zdravotnictví, veřejné dopravy;
- **Zahraniční politika:** vedoucí role politické skupiny Unie pro Evropu národů³ v Evropském parlamentu, podpora existence jednotné, avšak nikoli uniformní Evropy, kde rozdílnost je považována za největší přínos.

¹ Současnou prezidentkou je Mary McAleese zvolená v roce 2004 do svého druhého funkčního období.

² „Vojáci osudu“.

³ Po volbách do EP v červnu roku 2004 byla skupina UEN obnovena se ziskem 27 mandátů. Sdružuje zástupce šesti členských zemí EU – Itálie, Irsko, Dánsko, Lotyšsko, Litva a Polsko.

Fine Gael (FG)

- **Základní charakteristika:** byla založena v roce 1933 jako reakce na vítězství Fianna Fail sloučením tří politických stran, strana, která je v Irsku nejvíce nakloněna koaličním metodám vládnutí;
- **Hlavní principy:** strana křesťansko-demokratického typu, zastupující zájmy liberálnější složek irské společnosti;
- **Zahraniční politika:** profiluje se jako výrazně proevropská politická strana podporující prohlubování integrace, člen Evropské lidové strany a Evropských demokratů v Evropském parlamentu.

Labour Party (Strana práce)

- **Základní charakteristika:** založena v roce 1912, původně jako odborové hnutí, strana je svým zaměřením podobná britské Labour Party;
- **Hlavní principy:** jedná se o politickou stranu sociálně-demokratického charakteru se silnou vazbou na odborová hnutí. Základními principy strany jsou svoboda, demokracie, rovnost, důraz na životní prostředí;
- **Zahraniční politika:** Podporují prohlubování integrace, podporovali přijetí evropské ústavní smlouvy.

Progressive Democrats (Pokrokoví demokraté)

Základní charakteristika: strana založená v roce 1985, vznikla jako výsledek vnitrostranického sporu uvnitř Fianna Fáil v letech 1984-1985;

- **Hlavní principy:** centrálně- pravicová strana s liberálním zaměřením, důrazem na nízké zdanění a soutěž;
- **Zahraniční politika:** podporuje evropskou ústavní smlouvu, podporuje subsidiaritu, hájí jednomyslnost u daňových otázek, jsou proti federalizaci EU a proti účasti Irsku na společné obranné politice.

Green Party (Strana zelených)

- **Základní charakteristika:** strana založena v roce 1981 jako Ekologická strana Irska, 1987 přejmenována na Stranu zelených;
- **Hlavní principy:** důraz na ochranu životního prostředí;

- **Zahraniční politika:** podpora členství Irska v EU, postavena proti přijetí evropské ústavy z důvodu možné ztráty irské demokracie a neutrality.

Sinn Féin

- **Základní charakteristika:** strana založena roku 1905, je nejstarším politickým hnutím v Irsku, Sinn Féin znamená „my sami“;
- **Hlavní principy:** republikánská strana, nacionálně a katolicky orientovaná, důraz na jednotu Irska, důraz na udržitelný sociální a ekonomický rozvoj;
- **Zahraniční politika:** podpora osamostatnění Severního Irska a vytvoření „Spojeného Irska“, vnímána jako politický partner IRA, podpora členství Irska v EU, obnovení hospodářské suverenity členských států EU, staví se proti vstupu Turecka do Evropské unie, a postavila se proti ratifikaci Smlouvy z Nice.

Socialist party (Socialistická strana)

- **Základní charakteristika:** strana byla založena roku 1996 transformací ze Strany militantní práce. Představuje krajně levicovou stranu irského politického spektra;
- **Hlavní principy:** levicově orientovaná strana, prosazuje solidaritu, rovnostářství, důraz na ochranu životního prostředí, hájí práva pracující třídy, žen a mladých;
- **Zahraniční politika:** nemá zástupce v Evropském parlamentu, klade důraz na lidská práva a politiku OSN, požadují odchod USA z Iráku, proti posilování nadnárodních společností.

Po parlamentních volbách, které se konaly v květnu 2002, sestavila koalice Fianna Fáil a Pokroková demokraté vládu i na další funkční období.

4. Výsledky voleb a nové složení parlamentu

V parlamentních volbách do Poslanecké sněmovny konaných 24. května 2007 zvítězila Fianna Fáil. Letošní parlamentní volby byly charakteristické tím, že výrazně posílila strana Fine Gael a vzala část voličů všem parlamentním stranám. Do Poslanecké sněmovny se nedostala Socialistická strana. 14. června 2007 byla schválena nová irská vláda v čele se staronovým premiérem Bertie Ahernem (Fianna Fáil), který bude stát v čele irské vlády již potřetí v řadě. Koaliční vládu tvoří vedle Fianna Fáil Strana zelených a vládní koalice se v Poslanecké sněmovně bude opírat o těsnou většinu 84 poslanců ze 166. Vládní koalici přislíbili navíc podporu dva poslanci ze strany Pokrokových demokratů a tři z pěti nezávislých poslanců.

Témata 14/2007

Z patnáctičlenného kabinetu vítězná Fianna Fáil získá 13 ministerských křesel, zbývající dvě případnou Straně zelených.

Tabulka č. 1.

Složení parlamentu po volbách 2007

Parlamentní strany	Hlasy	Mandáty	Změna v počtu mandátů
Fianna Fail	46,4 %	78	-3
Fine Gael	30,7 %	51	+19
Labour Party	12,0	20	0
Nezávislí	3,0 %	5	-8
Pokrokoví demokraté	1,2 %	2	-6
Strana zelených	3,6 %	6	0
Sinn Fein	2,4 %	4	-1
Socialistická strana	0,0	0	-1

Pramen: <http://www.ipu.org/english/parline/reports/2153%5Fe.htm>

Tabulka č. 2.

Rozdělení mandátů v parlamentu po volbách 2002 dle pohlaví

Pohlaví	Mandáty
Muži	144
Ženy	22

Pramen: <http://www.ipu.org/english/parline/reports/2153%5Fe.htm>

Tabulka č. 3.

Irské strany zastoupené v Evropské parlamentu (2004-2009)

Parlamentní strany	Počet mandátů
Fine Gael	5
Fianna Fáil	4
Labour Party	1
Sinn Féin	1
Nezávislí	2

Pramen: <http://www.europarl.europa.eu/members/public/geoSearch/zoneList.do?country=IE&language=CS>

Prameny:

<http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=753>

http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=679&lang=en

<http://www.fiannafail.ie/campaign.php>

<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=238>

<http://www.epp-ed.eu/home/en/default.asp>

<http://www.europarl.europa.eu/members/public/geoSearch/zoneList.do?country=IE&language=CS>

<http://www.euroskop.cz/47466/119238/clanek/irsko/politicky-system/>

Irské politické strany:

<http://www.politicalresources.net/ie-fianna.htm>

<http://www.politicalresources.net/ie-gael.htm>

<http://www.politicalresources.net/ie-labour.htm>

<http://www.politicalresources.net/ie-progdem.htm>

<http://www.politicalresources.net/ie-green.htm>

<http://www.politicalresources.net/ie-sinnf.htm>

<http://www.politicalresources.net/ie-soc.htm>

